

Dykt til og Syn paa Friskolen, kunne komme der, da tror jeg, at vi ville være komne et langt Skridt fremad paa den Bane, vi nu nødvendigt maa komme ind paa. Jeg er overbevist om, at der baade i Statskolerne og i Friskolerne kan hentes en velgjørende Oplysning til Folkets videre Udvikling i Livet, jeg er overbevist om, at naar der ses paa denne Sag med velvillige Øine, saavel af Forældrene som af Børnene, saa kan der blive en heldig Samvirken og Fremarbejden paa Skolens Omraade. Det er af denne Grund, at jeg tror, at vi maa se at finde Midler til en Udvei, saaledes at det kan blive lettere for dem, der hylde Friskolen, at komme der, uden at vi derfor slaa Statskolen ihjel. Dette er min Opfattelse af Sagen i det Hele taget, og det er ene og alene den Ordning, der vil vække Tilfredshed trindt ude i Folket. Jeg tror heller ikke at gaa for vidt, naar jeg siger, at der burde gives Skolefrihed; jeg mener dermed, at Enhver kan vælge hvilken som helst Skole, han vil. Men saa vil jeg viselig ogsaa gjæne være med til at indrømme Staten et vel organiseret Tilsyn, saaledes at den kan sikke sig, at der ikke opvojer en Slægt, der Intet har lært, og naar Staten indskrænker sig her til, saa tror jeg virkelig at den staar paa sit rette Staa. Den skal ikke staa som den, der i Virkeligheden skal være Dommer over, hvor Børnene skulle have deres Undervisning, men som den, der siger, naar I ikke ville sørge for, at Ederes Børn lære Noget, saa er det min Pligt overfor Børnene at sige: I skulle lade dem lære. Dette tror jeg, haader Landet bedst. Hvad min Afstemning forøvrigt angaar, skal jeg sige for mit Vedkommende — jeg taler kun for min Person alene — tillade mig at fremsætte følgende: Naar jeg kan faae en Anhydning fra den høitagtede Minister om, at han vil være villig til at gaa ind paa en mere fri Kommunal-selvstyrelse i den Retning, at ikke ethvert Distriktsspørgsmaal skal gaa igjennem flere Instanser, før det faar sin endelige Afgjørelse, kan der være Mulighed for, at vi kunne opnaa noget Endeligt og Godt. Naar han forøvrigt vil være villig til at give Forældrene en langt videre udstrakt Kaldelsesret og en langt videre-gaaende Indflydelse med Hensyn til Afstedigelsen af Lærerne — naturligvis indenfor en vis Grænse, saaledes at en Lærer ikke skulde være aldeles afhængig af enkelte Partistillinger, — saa kunde der ogsaa være Mulighed for, at vi kunde komme til en endelig Ordning af dette Forhold. Men saafremt den høitærede Minister ikke er istand til uden altfor mange Omkost og i ethvert Tilfælde saa klart og tydeligt, at vi med simpel Forstand, vi som kun have en simpel Bøndeindsigt, kunne fatte og forstaa det, så sig os, at det er den høitærede Ministers virkelige Mening at ville gjøre saadanne Indrømmelser, saa kan jeg forsikre den høitærede Minister om, at jeg, saa gjerne jeg end

vilde, ikke vil kunne stemme for Sagens Overgang til anden Behandling, det medføre saa, hvilke Forlænge det vil, for vort konstitutionelle Livs Udvikling. Jeg kan ikke forsvare lige overfor mine Velgere at spille den kostbare Tid, hvilket ogsaa er omtalt, thi jeg føler mig forvisset om, at der ikke er et af dette Things Medlemmer, som er kommet herind fra Landet, uden at han bringer den Klage, som er reist med sig, nemlig: I sidde der og tale i unindeligge Timer, men udrette ikke det Mindste. Jeg tror viselig ikke, at det er saa farefuldt at forlænge et saadant Forslag, naar vi ikke i Virkeligheden kunne faae en fast og bestemt Anhydning af, at der kan være nogen Mulighed for dog at opnaa Enighed. Jeg forstaaer ikke, hvad det er at sidde paa Ministerbænken, jeg sætter mig ikke paa det høie Staa, at jeg skulde tro eller vide, hvad der er sømmeligt for en Minister at svare paa; men forsaavidt det ikke er sømmeligt og ikke kan lade sig gjøre at svare paa mit Spørgsmaal, saa maa jeg aabent og ærligt erklære, at jeg ikke ser mig i Stand til at stemme for dette Lovforslags Overgang til anden Behandling. Hvis derimod den høitærede Minister uden at fornædre sin Værdighed kan give et saa forstaaeligt Svar, at jeg i det mindste kan opfatte det, skal jeg ikke have Noget imod, at Sagen kommer til videre Behandling, og jeg vil da slutte med det Dinke og det Haab, at den maa bringe et heldigt Resultat, at den kan bringe Efterlægten virkelig vel-signelsesrige Frugter, saaledes at den Slægt, der kommer, maa blive langt bedre oplyst og mere værdig til at værne om den konstitutionelle Frihed, som vi her skyldes Taffen for, at vi kunne forhandle om denne Lov.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet:

Jeg kan forsikre den ærede Rigsdagsmand, der nu satte sig, at jeg hverken lige overfor ham eller nogen Anden kan betragte det som en Nedværdigelse af min Stilling at give saa fyldestgjørende Svar som mulig paa de Spørgsmaal, der rettes til mig, og jeg vil saa meget hellere strax svare paa det Spørgsmaal, der er fremskommet fra hans Side, som jeg maa indrømme, at et lignende Spørgsmaal er fremskommet til mig fra den samme Side fra en æret Rigsdagsmand, om hvem jeg i dette Dieblif ikke husker, hvor han hører hjemme, men som jeg ikke har faaet Leilighed til at besvare — ja, naar jeg siger „Leilig-hed“, saa er det just ikke et ganske rigtigt Udtryk, efter som jeg jo har haft Ordet, og jeg vil derfor hellere sige, at dette Spørgsmaal undslap mig, da jeg havde tænkt at give Svar paa det, idet min Tanke kom ind i andre Retninger; men jeg vil tilføie, at jeg dog tilbøielig tror at have svaret paa det Spørgsmaal, der omtrent enslydende fremsattes af ham og den anden ærede Rigsdagsmand, ved det Svar, der fra min Side blev givet paa Ut-